

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA LESIAK przeciwko POLSCE

(Skarga nr 19218/07)

WYROK

STRASBURG

1 lutego 2011 roku

OSTATECZNY

01/05/2011

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Lesiak przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,
Pan Lech Garlicki,
Pani Ljiljana Mijović,
Pan Ján Šikuta,
Pan Mihai Poalelungi
Pani Nebojša Vučinić,
Pan Vincent A. de Gaetano, *sędziowie*,
oraz Pan Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obrađując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 11 stycznia 2011 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 19218/07) wniesionej w dniu 23 kwietnia 2007 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatelkę polską, panią Zofię Lesiak ("skarżąca").

2. Skarżąca reprezentowana była przez pana L. Wójcika, adwokata prowadzącego praktykę w Opolu. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, Pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżąca podniosła w szczególności zarzut, że okres jej tymczasowego aresztowania był zbyt długi.

4. Dnia 19 listopada 2008 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Trybunał zdecydował również o łącznym rozpatrzeniu meritum i dopuszczalności skargi (Artykuł 29 ust.1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

A. Postępowanie karne przeciwko skarżącej

5. Skarżąca urodziła się 1964 roku i mieszka z Zabrze.

6. W dniu 27 kwietnia 2006 roku, postanowieniem Sądu Rejonowego w Katowicach, skarżąca została tymczasowo aresztowana, będąc podejrzana o popełnienie przestępstwa prania brudnych pieniędzy w warunkach udziału w zorganizowanej grupie przestępczej.

7. Skarżąca wniosła zażalenie. W dniu 31 maja 2006 roku Sąd Okręgowy w Katowicach utrzymał w mocy postanowienie o jej tymczasowym aresztowaniu.

8. Wkrótce po przyjęciu skarżącej do Aresztu Śledczego w Lublińcu, została ona zbadana przez lekarza więziennego. Skarżąca poinformowała go, że nie odczuwa żadnych dolegliwości i nie przyjmuje żadnych specjalistycznych leków.

WYROK W SPRAWIE LESIAK przeciwko POLSCE

9. Dnia 2 czerwca 2006 roku skarżąca zgłosiła się do lekarza więziennego, uskarżając się na bóle w klatce piersiowej. Lekarz zdiagnozował u niej neurozę wegetatywną i przepisał jej odpowiednie leki.

10. W dniu 24 lipca 2006 roku Sąd Rejonowy w Katowicach przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącej, powołując się na konieczność przeprowadzenia dalszych czynności śledczych. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Okręgowy w dniu 30 sierpnia 2006 roku.

11. Dnia 28 lipca 2006 roku skarżąca ponownie zaczęła uskarżać się na bóle w klatce piersiowej, w wyniku czego została poddana obserwacji. W dniach 1, 13 oraz 20 września 2006 roku również zgłaszała takie same objawy, na co przepisano jej odpowiednie leki.

12. W dniu 11 września 2006 roku Sąd Rejonowy ponownie przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącej. Sąd powołał się na prawdopodobieństwo orzeczenia wobec skarżącej surowej kary pozbawienia wolności. Sąd uwzględnił również ryzyko matactwa procesowego ze strony skarżącej, biorąc pod uwagę charakter postawionych jej zarzutów oraz fakt, że działała wspólnie z innym oskarżonym w sprawie. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 11 października 2006 roku.

13. Skarżąca stwierdza, że we wrześniu 2006 roku, w trakcie samodzielnego badania, odkryła u siebie guzek w piersi. W dniu 27 października 2006 roku poinformowała o tym lekarza więziennego. Lekarz potwierdził istnienie guzka w lewej piersi skarżącej i skierował ją do Kliniki Chorób Sutka w Zabrze. Podczas konsultacji, która miała miejsce w dniu 12 grudnia 2006 roku, lekarz potwierdził istnienie guzka, zlecając wykonanie mammografii.

14. Tymczasowe aresztowanie skarżącej zostało następnie przedłużone w dniu 7 grudnia 2006 roku. Sąd Rejonowy powołał się przy tym na wcześniej już podawane powody.

15. Badanie mammograficzne zostało wykonane w dniu 11 stycznia 2007 roku.

16. Dnia 16 stycznia 2007 roku Prokurator Okręgowy w Katowicach nie uwzględnił wniosku skarżącej o zmianę środka zapobiegawczego. Uznał on, że zgodnie z opinią wydaną przez lekarza kardiologa skarżąca mogła przebywać w areszcie tymczasowym. Podkreślił również, że wystąpiono do biegłego specjalisty onkologa o wydanie opinii dotyczącej stanu zdrowia skarżącej.

17. Następnie skarżąca jeszcze raz wystąpiła o zmianę środka zapobiegawczego. W dniu 7 lutego 2007 roku prokurator uznał, że skoro nie otrzymał jeszcze opinii biegłego onkologa, nie może podjąć decyzji o zwolnieniu skarżącej. Podkreślił jednak, iż według informacji przekazanych przez biegłego, skarżąca może być operowana – o ile zaistnieje taka potrzeba – na oddziale chirurgicznym szpitala więziennego.

18. Biegły lekarz onkolog przedstawił swoją opinię w dniu 16 lutego 2007 roku. Stwierdził, że guzek powinien być usunięty, a wycinek przesłany do badania histopatologicznego. Biegły potwierdził też, że operację można przeprowadzić na oddziale chirurgicznym szpitala więziennego. Powołując się na tę opinię, prokurator, w dniu 27 lutego 2007 roku, nie uwzględnił wniosku skarżącej o zmianę środka zapobiegawczego.

19. W dniu 1 marca 2007 marca Sąd Rejonowy w Katowicach przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącej, powołując się na wcześniej już przedstawione powody.

20. Dnia 15 marca 2007 roku skarżąca przeszła operację usunięcia guzka w piersi w warunkach szpitala więziennego.

21. Tymczasowe aresztowanie skarżącej było następnie przedłużane postanowieniami z dnia 25 kwietnia 2007, 25 lipca 2007 oraz 3 sierpnia 2007 roku. Złożone przez skarżącą zażalenia na te postanowienia nie zostały uwzględnione.

22. W tym czasie, dnia 9 lipca 2007 roku, prokurator uznał, że nie ma uzasadnienia dla zwolnienia skarżącej, i że może być ona leczona w szpitalu więziennym.

23. W dniu 26 lipca 2007 do Sądu Okręgowego w Katowicach wpłynął akt oskarżenia. Skarżąca została w nim oskarżona o pranie brudnych pieniędzy w warunkach działania w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Akt oskarżenia obejmował również piętnaście innych osób.

24. W dniu 23 listopada 2007 roku Sąd Okręgowy w Katowicach nakazał zwolnienie skarżącej za poręczeniem majątkowym (20 000 złotych). Sąd uznał, że przetrzymywanie skarżącej w areszcie tymczasowym nie było już konieczne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

25. Jak się wydaje, postępowanie karne przeciwko skarżącej jest nadal w toku.

B. Kontrola korespondencji skarżącej

26. Wnosząc swoją skargę do Trybunału, skarżąca przebywała w areszcie tymczasowym, podczas gdy przeciwko niej prowadzone było postępowanie karne.

27. Dnia 3 maja 2007 roku do Kancelarii Trybunału wpłynęło pierwsze pismo skarżącej – sporządzona na formularzu skargi, z datą 20 kwietnia 2007 roku. Na kopercie naniesiono odręczną uwagę o treści "ocenzurowano dnia 25 kwietnia 2007 roku" wraz z nieczytelnym podpisem. Znajdowała się tam również pieczętka o treści "Areszt Śledczy w Lublińcu".

C. Okoliczności związane z kontaktami skarżącej z członkami rodziny

28. W dniu 30 sierpnia 2006 roku Prokurator Okręgowy w Katowicach poinformował skarżącą, że członkowie jej rodziny mogą ją odwiedzać z częstotliwością raz na trzy tygodnie.

29. Dnia 19 marca 2007 roku skarżąca ponownie została poinformowana przez Prokuratora Okręgowego w Katowicach, że jej dzieci mogą ją odwiedzać w odstępach trzytygodniowych.

30. W trakcie śledztwa, a następnie po rozpoczęciu procesu, dzieci skarżącej odwiedzały ją ze średnią częstotliwością raz na trzy tygodnie.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

31. Właściwe prawo krajowe oraz praktyka dotyczące stosowania aresztu tymczasowego, podstaw dla jego przedłużenia oraz zasad regulujących stosowanie innych środków zapobiegawczych – zostały przedstawione w wyrokach Trybunału w sprawach *Golek przeciwko Polsce* (nr 31330/02, §§ 27-33, 25 kwietnia 2006) oraz *Celejewski przeciwko Polsce* (nr 17584/04, §§ 22-23, 4 maja 2006).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

32. Skarżąca podniosła zarzut, że w areszcie tymczasowym nie zapewniono jej odpowiedniej opieki medycznej, oraz że stan jej zdrowia uległ tam pogorszeniu. Powołała się na Artykuł 3 Konwencji, który brzmi następująco:

"Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu".

33. Rząd zakwestionował to twierdzenie.

34. Rząd przedstawił wstępne zastrzeżenie, twierdząc, że skarżąca nie wyczerpała środków dostępnych jej na podstawie prawa wewnętrznego. W szczególności Rząd twierdził, że skarżąca mogła – czego nie uczyniła – skorzystać ze środków o charakterze odszkodowawczym przewidzianych przepisami Artykułów 23 oraz 24 Kodeksu cywilnego w związku z Artykułem 445 lub Artykułem 448 Kodeksu cywilnego – w celu wniesienia powództwa o zadośćuczynienie z tytułu zarzucanej szkody na zdrowiu, poniesionej przez nią na skutek nieodpowiednich warunków jej pobytu w areszcie śledczym.

35. Rząd twierdził dalej, że zgromadzone dowody nie wskazywały, aby przebieg pobytu skarżącej w areszcie tymczasowym kwalifikował się jako niehumaniczne lub poniżające traktowanie. Rząd podkreślił przy tym, że opinie lekarskie nie wskazywały, aby skarżąca cierpiała na jakiegokolwiek poważne dolegliwości zdrowotne wymagające hospitalizacji poza szpitalem więziennym. Zdaniem Rządu jakość opieki medycznej zapewnianej w ramach systemu penitencjarnego jest podobna do opieki medycznej świadczonej w warunkach wolnościowych. I wreszcie, Rząd zauważył, że konsultacja w Klinice Chorób Sutka miała miejsce w dniu 12 grudnia 2006 roku, a badanie mammograficzne zostało wykonane w dniu 11 stycznia 2007 roku, a więc zaledwie miesiąc później.

36. W konkluzji Rząd stwierdził, że skarżąca przez cały okres swojego pobytu w areszcie śledczym była odpowiednio leczona, przy uwzględnieniu stanu jej zdrowia. Ponadto, stan zdrowia skarżącej był dokładnie monitorowany przez władze.

37. Skarżąca twierdziła, że otrzymywała sporadyczne i niejasne diagnozy dotyczące stanu swojego zdrowia, stawiane przez lekarza więziennego specjalizującego się w ortopedii. W odpowiedzi na ponawiane uskarżanie się przez nią na bóle w klatce piersiowej, ten sam lekarz umieścił ją na obserwacji, przepisując odpowiednie leki. Następnie, po tym jak w dniu 27 października 2006 roku lekarz więzienny stwierdził u skarżącej obecność guzka w piersi, została ona skierowana na konsultację do Kliniki Chorób Sutka w dniu 12 grudnia 2006 roku. Badanie mammograficzne zostało wykonane w dniu 11 stycznia 2007 roku, a więc po upływie czterech miesięcy od chwili wykrycia guzka.

38. W konkluzji skarżąca stwierdziła, że przez cały okres jej pobytu w areszcie śledczym, nie była leczona przez lekarza specjalistę właściwej dziedziny medycyny. Nie mogła też wybrać metody leczenia, a jej skargi dotyczące własnego stanu zdrowia były często odrzucane.

39. Jeżeli chodzi o wstępne zastrzeżenie Rządu podnoszące niewyczerpanie środków przewidzianych prawem wewnętrznym, Trybunał nie uznaje za konieczne

rozpatrywanie tej kwestii, jako że przedmiotowa skarga jest tak czy inaczej niedopuszczalna z niżej wymienionych powodów.

40. Po pierwsze, Trybunał po raz kolejny stwierdza, że poziom złego traktowania – aby wejść w zakres Artykułu 3 – musi osiągnąć pewne minimum dotkliwości. Ocena takiego minimum jest względna – uzależniona jest bowiem od okoliczności danej sprawy, takich jak okres trwania leczenia, jego skutki w wymiarze fizycznym i psychicznym, a w niektórych przypadkach także płeć, wiek oraz stan zdrowia osoby poszkodowanej (patrz między innymi sprawa *Tekin przeciwko Turcji*, wyrok z dnia 9 czerwca 1998 roku, *Raporty z Wyroków i Decyzji 1998-IV*, § 52).

41. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że chociaż Artykułu 3 Konwencji nie można interpretować jako nałożenie generalnego obowiązku zwalniania osób osadzonych ze względów zdrowotnych, to jednak nakłada on na Państwo obowiązek ochrony fizycznego dobrostanu osób pozbawionych wolności, na przykład poprzez zapewnienie im odpowiedniej opieki medycznej (*Mouisel przeciwko Francji*, nr 67263/01, § 40, ECHR 2002 IX, oraz *Jalloh przeciwko Niemcom* [GC], nr 54810/00, § 69, ECHR 2006-IX).

42. Trybunał zauważa, że przy dokonywaniu oceny stanu zdrowia osoby skarżącej w kontekście jej pobytu w warunkach pozbawienia wolności należy rozważyć konkretnie trzy elementy: (a) stan zdrowia osadzonego, (b) odpowiedniość pomocy medycznej i opieki zdrowotnej zapewnianych w warunkach pozbawienia wolności, oraz (c) zasadność utrzymywania środka o charakterze izolacyjnym w świetle stanu zdrowia osadzonego (patrz *Mouisel*, ibid, §§ 40-42; *Melnik przeciwko Ukrainie*, nr 72286/01, § 94, 28 marca 2006; oraz *Rivière przeciwko Francji*, nr 33834/03, § 63, 11 lipca 2006).

43. Wracając do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy, Trybunał zauważa, że bezdyskusyjnym jest, iż skarżąca poinformowała lekarza więziennego o guzku w piersi w dniu 27 października 2005 roku. Konsultację w specjalistycznej klinice skarżąca odbyła w dniu 12 grudnia 2006 roku (patrz akapit 13 powyżej). Badanie mammograficzne zostało wykonane w dniu 11 stycznia 2007 roku, a w dniu 15 marca 2007 roku skarżąca przeszła operację w szpitalu więziennym (patrz akapity 15 oraz 20 powyżej). W tym względzie Trybunał po raz kolejny stwierdza, że Konwencja nie gwarantuje prawa do otrzymywania opieki medycznej o zakresie wykraczającym poza standard opieki zdrowotnej dostępnej dla szerokiego ogółu ludności (patrz *Nitecki przeciwko Polsce* (dec.), nr 65653/01, 21 marca 2002).

44. W przeciwieństwie do sprawy Kaprykowskiego (patrz *Kaprykowski przeciwko Polsce*, nr 23052/05, § 72, 3 lutego 2009), gdzie biegli z zakresu medycyny byli zdania, że system penitencjarny nie mógł zapewnić skarżącemu koniecznego leczenia – w przedmiotowej sprawie skarżąca była wielokrotnie badana przez lekarzy specjalistów, którzy potwierdzili, że poziom leczenia zapewnianego jej w warunkach więziennych był odpowiedni i wystarczający (patrz akapity 16 i 18 powyżej).

45. Trybunał nie może stwierdzić, że władze krajowe nie zapewniły skarżącej właściwej opieki medycznej. Trybunał zauważa, że skarżąca nie wyjaśniła w sposób przekonujący, dlaczego uznała zapewnione jej leczenie za niewystarczające lub z innego powodu naruszające gwarancje przewidziane w Artykule 3 Konwencji.

46. Wynika stąd, że ta część skargi jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać odrzucona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 3 KONWENCJI

47. Skarżąca podniosła zarzut, że jej tymczasowe aresztowanie trwało zbyt długo. Powołała się na Artykuł 5 ust. 3 Konwencji, który w odpowiednim fragmencie brzmi następująco:

"Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. (c) niniejszego Artykułu ... ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę."

48. Rząd zakwestionował to twierdzenie.

A. Dopuszczalność

49. Rząd twierdził, że skarżąca, odnośnie do swojej skargi na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji, nie wyczerpała środków przewidzianych przepisami prawa polskiego – przez to, że nie wniosła do Trybunału Konstytucyjnego, co powinna była uczynić – skargi konstytucyjnej.

50. Skarżąca nie zgodziła się ze stanowiskiem Rządu.

51. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że w jego orzecznictwie istnieje mocno ugruntowana zasada, zgodnie z którą skarżący musi w normalnym trybie wykorzystać te ze środków dostępnych na podstawie prawa wewnętrznego, które mogą okazać się skuteczne i wystarczające. W sytuacji, jeżeli dany środek został już podjęty, nie ma wymogu korzystania z innego środka posiadającego zasadniczo ten sam cel (patrz wyrok w sprawie *Yaşa przeciwko Turcji* z dnia 2 września 1998 roku, *Raporty z Wyroków i Decyzji* 1998-VI, § 71).

52. W przedmiotowej sprawie skarżąca składała wnioski o uchylenie nakazu aresztowania lub zastosowanie innego środka zapobiegawczego o bardziej łagodnym charakterze. Trybunał przyjmuje, że celem wykorzystywanych przez skarżącą środków prawnych było ponowne rozpatrzenie zasadności jej tymczasowego aresztowania. W konkretnych okolicznościach przedmiotowej sprawy, środki te były środkami odpowiednimi i skutecznymi w rozumieniu Artykułu 35 Konwencji, jako że ich celem było doprowadzenie do zwolnienia skarżącej z aresztu (patrz *Duda przeciwko Polsce*, nr 67016/01, § 29, 19 grudnia 2006).

53. Trybunał stwierdza dalej, że podniesione przez Rząd argumenty są podobne do tych, które były już rozpatrywane i odrzucone we wcześniejszych sprawach wniesionych przeciwko Polsce (patrz na przykład *Feliński przeciwko Polsce*, nr 31116/03, § 40, 7 lipca 2009 roku), oraz że Rząd nie powołał się na żadne nowe okoliczności, mogące skłonić Trybunał do odstąpienia od takiego ustalenia.

54. Ponadto, zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, po wyczerpaniu przez skarżącą dostępnych środków nie było wymogu podejmowania przez nią kolejnej próby uzyskania zadośćuczynienia w drodze wniesienia skargi konstytucyjnej (patrz, na przykład, *Cichla przeciwko Polsce* nr 18036/03, § 26, 10 października 2006 roku).

55. Wynika stąd, że skarga ta nie może zostać oddalona z powodu niewyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym. Trybunał stwierdza ponadto, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji, oraz że nie jest ona niedopuszczalna z jakiegokolwiek innego powodu. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Rozpatrywany okres

56. Okres, jaki należy rozpatrzyć rozpoczął swój bieg dnia 26 kwietnia 2006 roku, a zakończył się w dniu 23 listopada 2007 roku; trwał zatem 1 rok i prawie 7 miesięcy.

2. *Stanowiska stron*

57. Skarżąca twierdziła, że tymczasowe aresztowanie jej osoby trwało zbyt długo. Podkreśliła ponadto, że śledztwo w jej sprawie sprowadzało się do analizy dokumentów i jej zwolnienie nie miało żadnego wpływu na jego przebieg. Ponadto, nie było żadnych podstaw do przyjęcia, że skarżąca podejmowałaby jakiegokolwiek próby zakłócenia prawidłowego toku postępowania. Wreszcie, postawione jej zarzuty oparte były na zeznaniach tylko jednego ze współoskarżonych.

58. Rząd twierdził, że w przedmiotowej sprawie wszystkie kryteria dotyczące zastosowania i przedłużania aresztu tymczasowego zostały spełnione.

58. *Ocena Trybunału*

59. Ogólne zasady dotyczące prawa do "bycia sądzonym w rozsądnym terminie albo zwolnienia na czas postępowania", gwarantowanego na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji, zostały przedstawione w kilku wcześniej wydanych wyrokach Trybunału (patrz między innymi *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 110 *et seq.*, ECHR 2000-XI, oraz *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, §§ 41-44, ECHR 2006-..., wraz z dalszymi odniesieniami).

60. Władze, w swoich postanowieniach o tymczasowym aresztowaniu skarżącej – niezależnie od istnienia uzasadnionych podejrzeń wobec niej – zasadniczo powoływały się na trzy podstawy, a mianowicie: surowość spodziewanej kary, konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania oraz obawę mactwa ze strony skarżącej.

61. Skarżąca została oskarżona o pranie brudnych pieniędzy dokonywane w warunkach działania w ramach zorganizowanej grupy przestępczej (patrz akapit 6 powyżej). W ocenie Trybunału, przy dokonywaniu oceny zgodności z Artykułem 5 ust. 3, należy uwzględnić fakt, że sprawa dotyczyła zorganizowanej grupy przestępczej (patrz *Bak przeciwko Polsce*, nr 7870/04, § 57, 16 stycznia 2007).

62. Rzeczywiście, w podobnych sprawach dotyczących zorganizowanych grup przestępczych, ryzyko, że osoba osadzona, po jej zwolnieniu, mogłaby wywierać naciski na świadków lub współoskarżonych albo w inny sposób zakłócać prawidłowy tok postępowania – bywa z natury rzeczy wysokie.

63. Trybunał przyjmuje argument, że uzasadnione podejrzenie popełnienia przez skarżącą poważnego przestępstwa mogło początkowo stanowić podstawę dla jej tymczasowego aresztowania. Konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w szczególności zaś procesu zdobywania dowodów od świadków, w tym biegłych z zakresu finansów – stanowiła uzasadnioną podstawę dla przetrzymywania skarżącej w areszcie tymczasowym przez okres jednego roku i prawie siedmiu miesięcy.

64. Trybunał zwraca uwagę na fakt, że kiedy władze nie mogły już dłużej uzasadnić stosowania wobec skarżącej aresztu tymczasowego, zastąpiły go środkiem zapobiegawczym o bardziej łagodnym charakterze, zwalniając skarżącą za poręczeniem majątkowym (patrz akapit 24 powyżej).

65. Powyższe względy są dla Trybunału wystarczające, by stwierdzić, że podane podstawy do stosowania wobec skarżącej aresztu tymczasowego były "uzasadnione" i "wystarczające" dla usprawiedliwienia przetrzymywania jej w areszcie przez cały przedmiotowy okres, to jest jeden rok i siedem miesięcy.

66. Pozostaje jeszcze zatem ustalić, czy w prowadzeniu postępowania władze krajowe dochowały "szczególnej staranności".

67. W tym względzie Trybunał zauważa, że śledztwo cechowało się znacznym stopniem skomplikowania, biorąc pod uwagę liczbę osób współoskarżonych w sprawie oraz konieczność zastosowania specjalnych środków, wymaganych w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej. Trybunał nie dostrzega jakichkolwiek dłuższych okresów beczynności w prowadzeniu śledztwa ani w początkowej fazie procesu. Z tych względów Trybunał uznaje, że w przedmiotowym okresie władze krajowe prowadziły sprawę skarżącej w relatywnie dobrym tempie.

68. Mając na względzie powyższe, Trybunał stwierdza, że nie nastąpiło naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI Z UWAGI NA OGRANICZENIA W WIDZENIACH Z CZŁONKAMI RODZINY

69. Skarżąca podniosła zarzut, że w okresie jej pobytu w areszcie tymczasowym wprowadzone zostały ograniczenia dotyczące jej kontaktów ze swoimi dziećmi. Powołała się przy tym na Artykuł 8 Konwencji, który w odnośnym zakresie stanowi co następuje:

"1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia ... rodzinnego ...

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób."

70. Rząd zakwestionował to twierdzenie.

71. Zdaniem Rządu ograniczenia nałożone na kontakty skarżącej z jej dziećmi nie stanowiły ingerencji w przysługujące jej prawo do poszanowania życia rodzinnego. Rząd podkreślił, że w okresie pomiędzy 1 czerwca 2006 a 7 listopada 2007 roku skarżąca była odwiedzana przez swoją córkę, syna oraz siostrę, łącznie 44 razy. Skarżącej przysługiwało prawo do widzeń raz na trzy tygodnie i w pełni z tego prawa korzystała. Rząd stwierdził, że prokurator tylko raz odmówił wyrażenia zgody na widzenie, a miało to miejsce w sytuacji, gdy siostra skarżącej wystąpiła o zgodę na widzenie z nią dokładnie w tym samym terminie, co inny członek rodziny. W konkluzji Rząd stwierdził, że pewne ograniczenia prawa skarżącej do kontaktów z członkami rodziny stanowiły naturalną konsekwencję jej pobytu w areszcie tymczasowym.

72. Skarżąca twierdziła, że nałożone zostały ograniczenia na jej kontakty z dziećmi. Utrzymywała też, że pierwszy wniosek o widzenie został złożony wkrótce po jej aresztowaniu, w dniu 26 kwietnia 2006 roku; jednakże, zgoda na widzenie z nią w areszcie śledczym została udzielona dopiero w dniu 1 czerwca 2006 roku.

73. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że areszt tymczasowy, podobnie jak każdy inny środek skutkujący pozbawieniem osoby wolności, nieuchronnie pociąga za

sobą ograniczenia w sferze życia prywatnego i rodzinnego. Jednakże, zasadniczym elementem prawa osoby osadzonej do poszanowania życia rodzinnego jest powinność ze strony władz umożliwienia tej osobie, lub – o ile zaistnieje taka potrzeba – zapewnienia jej pomocy w utrzymywaniu kontaktów z bliskimi (patrz, *mutatis mutandis*, *Messina przeciwko Włochom* (nr 2), nr 25498/94, § 61, 28 września 2000).

74. Obostrzenia takie jak ograniczenie ilości widzeń ze strony członków rodziny, nadzorowanie przebiegu tych widzeń oraz – jeżeli jest to uzasadnione charakterem przestępstwa – poddanie osadzonego specjalnym rygorom reżimu penitencjarnego, czy też specjalne wymogi dotyczące organizacji widzeń – stanowią co prawda ingerencję w prawa osadzonego wynikające z Artykułu 8, lecz same w sobie nie stanowią naruszenia tego przepisu (ibid. §§ 62-63; patrz również *Kucera przeciwko Słowacji*, nr 48666/99, §§ 127-128, 17 lipca 2007). Niemniej jednak, każda tego rodzaju ingerencja musi stanowić "przypadek przewidziany przez ustawę", musi realizować jeden lub więcej uprawnionych celów wymienionych w ustępie 2, a oprócz tego musi być uzasadniona jako "konieczna w demokratycznym społeczeństwie".

75. Wracając do konkretnych okoliczności przedmiotowej sprawy, Trybunał zauważa, że zaskarżone środki zostały zastosowane na podstawie Artykułu 217 Kodeksu karnego wykonawczego. Przepis ten, stosowany w przedmiotowym okresie, dawał właściwemu organowi (prokuratorowi lub sądowi) uprawnienia do wydawania zgody na widzenie ze strony członków rodziny w zakładzie karnym.

76. Trybunał zauważa, że w dniu 2 lipca 2009 roku Trybunał Konstytucyjny uznał Artykuł 217 ust. 1 Kodeksu karnego wykonawczego za niekonstytucyjny. Trybunał zauważa ponadto, że już wcześniej stwierdził, iż Artykuł 217 ust. 1 Kodeksu karnego wykonawczego nie wskazywał w wystarczająco jasny sposób zakresu i sposobu wykonywania uznaniowości przyznanej właściwym organom przy nakładaniu ograniczeń na prawo do widzeń (patrz *Wegera przeciwko Polsce*, nr 141/07 § 74-75, 19 stycznia 2010 roku). Z tych względów Trybunał stwierdził ostatnio (w sprawie *Gradek przeciwko Polsce*, nr 39631/06, § 47, 8 czerwca 2010), że nieuzasadniona odmowa zgody na widzenie ze strony członka rodziny w areszcie śledczym nie była zgodna z prawem.

77. W przedmiotowej sprawie jednakże – w przeciwieństwie do sprawy *Gradek*, gdzie prokurator nie uwzględnił wniosków żony skarżącego niosząc na nich odrębnie kategorię uwagi – Trybunał zauważa, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dokumentów na poparcie swoich zarzutów, że wnioski jej dzieci o widzenie z nią nie zostały uwzględnione. W rzeczywistości, jak się wydaje, skarżąca utrzymywała regularne kontakty z członkami swojej rodziny, a jej dzieci i siostra miały z nią regularne widzenia.

78. Wynika stąd, iż nie stwierdzono, aby skarżąca była pozbawiona kontaktów z dziećmi i innymi członkami swojej rodziny.

79. A zatem skarga ta jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

IV. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI WYNIKAJĄCEGO Z KONTROLI KORESPONDENCJI SKARŻĄCEJ

80. Trybunał, na podstawie Artykułu 8 Konwencji, na swój własny wniosek, podniósł kwestię wynikającą z faktu ingerencji w korespondencją skarżącą kierowaną do Trybunału. Przepis ten w odpowiednim fragmencie brzmi następująco:

"1. Każdy ma prawo do poszanowania ... swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób."

A. Dopuszczalność

81. Rząd twierdził, że skarżąca nie wyczerpała wszystkich dostępnych jej środków na podstawie prawa wewnętrznego. Nie wniosła bowiem powództwa na podstawie Artykułu 24 ust. 2 w związku z Artykułem 448 Kodeksu Cywilnego. Wymienione przepisy umożliwiały jej zarówno podniesienie zarzutu, że ingerencja ze strony władz w prowadzoną przez nią korespondencję naruszała jej dobra osobiste, podlegające ochronie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, jak i domaganie się zadośćuczynienia z tytułu poniesienia szkody niepieniężnej.

82. Adwokat skarżącej nie wniósł uwag w tej kwestii.

83. Trybunał uznał, że skarżący występujący z podobnymi skargami z powołaniem się na przypadki ingerencji, które nastąpiły po dniu 28 czerwca 2007 roku, powinni skorzystać z postanowień Artykułów 23 i 24 ust.1 w związku z Artykułem 448 Kodeksu Cywilnego, w przeciwnym bowiem wypadku, tj. nie wypełniając tej przesłanki, zostaną uznani za osoby, które nie wyczerpały środków przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z wymogami Artykułu 35 ust. 1 Konwencji (patrz *Bišta przeciwko Polsce*, nr 22807/07, § 49, 12 stycznia 2010).

84. Jednakże, zarzucana ingerencja w korespondencję skarżącej nastąpiła w dniu 20 kwietnia 2007 roku, to jest przed 28 czerwca 2007 roku – a więc dniem, w którym Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał wyrok przyznający zadośćuczynienie z tytułu naruszenia poufności korespondencji skazanego poprzez ingerencję w nią, spełniając tym samym wymóg Trybunału – tak, aby można było mówić o istnieniu skutecznego środka w przypadku tego rodzaju skarg (patrz sprawa *Bišta*, powołana wyżej, § 49).

85. Stosownie do tego, w przedmiotowym czasie środek taki nie był dla skarżącej dostępny (patrz *Hinczewski przeciwko Polsce*, nr 34907/05, § 30, 5 października 2010).

86. Ponadto, skarga na podstawie Artykułu 8 Konwencji dotycząca zarzucanej ingerencji w korespondencję skarżącej z Kancelarią Trybunału została podniesiona z własnej inicjatywy Trybunału. Pismo do Trybunału w tej kwestii zostało przez skarżącą wysłane, przy czym nie mogła ona być świadoma faktu przechwycenia go przez władze.

87. Z tych powodów, argument Rządu o niedopuszczalności skargi z powodu niewyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym musi zostać odrzucony (patrz *Lewak przeciwko Polsce*, nr 21890/03, § 25, 6 września 2007, oraz *Wenerski przeciwko Polsce*, nr 44369/02, § 71, 20 stycznia 2009).

88. Wynika stąd, że skarga ta nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Trybunał zauważa ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy.

1. Istnienie ingerencji

89. Trybunał zauważa, że koperta, w której skarżąca wysłała swój pierwszy list do Trybunału w dniu 20 kwietnia 2007 roku został opatrzony odręcną uwagą o treści "ocenzurowano" wraz z towarzyszącym jej nieczytelnym podpisem.

90. Trybunał wielokrotnie już stwierdzał, że dopóki polskie władze będą kontynuować praktykę opatrywania listów osób osadzonych pieczętą "ocenzurowano", dopóty Trybunał nie będzie miał innego wyjścia niż tylko zakładać, że listy te były otwierane, a ich treść została przeczytana (patrz *Matwiejczuk przeciwko Polsce*, nr 37641/97, § 99, 2 grudnia 2003; *Pisk-Piskowski przeciwko Polsce*, nr 92/03, § 26, 14 czerwca 2005; oraz sprawa *Michta*, powołana wyżej, § 58).

91. Wynika stąd, że w odniesieniu do pierwszego listu skarżącej miała miejsce "ingerencja" w jej prawo do poszanowania korespondencji, wynikające z Artykułu 8.

2. Czy ingerencja stanowiła przypadek przewidziany ustawą

92. Trybunał odnotowuje, że ingerencja w prawo skarżącej do poszanowania jej korespondencji miała miejsce w czasie gdy skarżąca przebywała w areszcie śledczym.

93. Trybunał zauważa, że zgodnie z Artykułem 214 Kodeksu karnego wykonawczego, osobom tymczasowo aresztowanym powinny przysługiwać takie same prawa jak osobom skazanym prawomocnym wyrokiem sądowym. Stosownie do tego, zawarty w Artykule 103 tego Kodeksu zakaz cenzurowania korespondencji z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, w sposób wyraźny odnoszący się do osób skazanych – miał również zastosowanie w odniesieniu do skarżącej (patrz sprawa *Michta*, powołana wyżej, oraz *Kwiek przeciwko Polsce*, nr 51895/99, § 44, 30 maja 2006). Dlatego też ingerencja w korespondencję skarżącej z Trybunałem nie stanowiła "przypadku przewidzianego ustawą".

94. Mając na względzie ustalenie jak wyżej, Trybunał nie uznaje za konieczne badać, czy pozostałe wymogi ustępu 2 Artykułu 8 zostały spełnione. Dlatego też Trybunał stwierdza, że w odniesieniu do pism skarżącej kierowanych do Trybunału nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji.

V. STOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

95. Artykuł 41 Konwencji stanowi, że:

"Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie."

A. Szkoda

96. Skarżąca wystąpiła o przyznanie jej kwoty w wysokości 35 000 euro (EUR) z tytułu szkody pieniężnej oraz kwoty 65 000 EUR z tytułu szkody niepieniężnej.

97. Rząd zakwestionował te roszczenia.

98. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem a zgłaszaną szkodą pieniężną; a zatem odrzuca

to roszczenie. Z drugiej strony, przyznaje skarżącej kwotę 800 EUR z tytułu szkody niepieniężnej.

B. Koszty i wydatki

99. Skarżąca wystąpiła również o przyznanie jej kwoty 500 EUR z tytułu kosztów i wydatków poniesionych przed Trybunałem.

100. Rząd zakwestionował to roszczenie.

101. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, osoba skarżąca uprawniona jest do zwrotu kosztów i wydatków jedynie w zakresie, w jakim wykazano, że zostały one faktycznie i w wymiarze koniecznym poniesione, a ich wysokość mieści się z rozsądnych granicach. W przedmiotowej sprawie, uwzględniając powyższe kryteria oraz posiadane dokumenty, Trybunał uznaje za zasadne przyznanie skarżącej kwoty w wysokości 500 EUR z tytułu postępowania prowadzonego przed Trybunałem.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

102. Trybunał uznaje za właściwe, że odsetki z tytułu zwłoki powinny zostać oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę na podstawie Artykułu 5 ust. 3 oraz Artykułu 8, dotyczącą ingerencji w korespondencję – za dopuszczalną;
2. *Uznaje* skargę na podstawie Artykułu 3 za niedopuszczalną;
3. *Uznaje* skargę na podstawie Artykułu 8 dotyczącą odmowy widzeń z członkami rodziny za niedopuszczalną;
4. *Stwierdza*, że nie nastąpiło naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
5. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji z uwagi na ingerencję w korespondencję skarżącej;
6. *Stwierdza*
 - (a) że pozwane Państwo ma zapłacić skarżącej, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji, kwotę w wysokości 500 EUR (pięćset euro) z tytułu kosztów i wydatków plus wszelkie podatki podlegające płatności z tego tytułu, po przeliczeniu na złote polskie według kursu wymiany obowiązującego w dniu rozliczenia;
 - (b) że począwszy od wygaśnięcia wyżej wymienionego okresu trzech miesięcy do dnia rozliczenia, od powyższych kwot podlegają płatności proste odsetki według stawki równej krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w okresie zwłoki plus trzy punkty procentowe;
7. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącej o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 1 lutego 2011 roku, na zasadach Artykułu 77 ust 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Araci

Zastępca Kanclerza

Nicolas Bratza

Przewodniczący

WYROK W SPRAWIE LESIAK przeciwko POLSCE